

НОВА КАХОВКА

Херсонська область

КЛЮЧОВІ ОБ'ЄКТИ

Забудова історичного центру міста Нова Каховка:

- 1) Палац культури;
- 2) адміністративна будівля;
- 3) Літній театр;
- 4) монументально-декоративне оздоблення понад 100 житлових будинків так званими «кам'яними вишиванками» (худ. Григорій Довженко);
- 5) комплекс споруд Каховського гідровузла.

ОПИС КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Місто створювалось одночасно з будівництвом Каховської ГЕС у 1952-1955 роках за єдиним проєктом, в основу якого лягла концепція міста-саду. Тож у місті постав розкішний парк, що органічно переходив у зелені житлові квартали. Місто архітектурно було експериментальним, оскільки автори забудови бачили створення високоякісного міського середовища, без тимчасових жител-бараків і використання праці засуджених та полонених (закономірне явище для радянського будівництва). Над проєктом працювала команда архітекторів та художників Академії архітектури України. Їхні роботи дали поштовх відродженню національного духу в архітектурі та мистецтві. Для художника-бойчукіста Григорія Довженка місто стало наймасштабнішим проєктом, де він втілює принципи монументального мистецтва школи М. Бойчука. У створенні образу міста важливою була й діяльність Олександра Довженка, який, окрім підготовки до зйомок «Поєми про море», плідно втілював тут свої урбаністичні амбіції: зустрічався з академіком Г. Орловим щодо образу споруд ГЕС, надихнув архітектора Палацу культури на перебудову особливого даху, створив тут дві теоретичні записки про художнє оформлення майбутнього Каховського моря та щодо будівництва нових українських сіл. І залишив нащадкам сповнені болем і любов'ю щоденникові записи, присвячені Дніпру та затопленню Великого Лугу.

ОБ'ЄКТИ СПІЛЬНОЇ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОЇ ТА БАГАТОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Середньовічна дозорна Вітовтова вежа, об'єкт спільної українсько-литовської спадщини, пам'ятка національного значення (розташована на території Новокаховського ОТГ).

Численні залишки (будинки, огорожі, господарські споруди) дореволюційних поселень колоністів – англійців, швейцарців, німців.

ПОРАДИ ТУРИСТАМ

Сайт Новокаховської об'єднаної територіальної громади.
<http://novakahovka.com.ua/index.php?t=68&id=&q=154&lng=ru>.

Новокаховське товариство культурної спадщини з 2016 року проводить тематичні екскурсії містом (засновниця товариства – архітекторка Тетяна Євсєєва). Зокрема: створення міста, «Кам'яні» вишиванки Григорія Довженка, маєток князів Трубецьких, вежа Вітовта, водоспади Казацького (тел.: +38 (050) 192-20-66; <https://www.facebook.com/heritageNK/>).

За підтримки УКФ розроблено сайт, присвячений роботам Гр. Довженка (<http://nk-vishivanki.org.ua/>).

Діють: Музей міста, Картинна галерея (<http://novakahovka.com.ua/index.php?t=16&id=0&q=40&lng=ua>).

Популярною серед туристів є Виноробня князя Трубецького, яка пропонує власну програму відпочинку (<https://vinatrubetskogo.com.ua/vinnij-turizm/>).

Агенція регіонального розвитку Таврійського об'єднання територіальних громад розробила туристичну ініціативу «Соляна дорога», присвячену історії чумакування (<https://www.arr.ks.ua/greenways/>), туристичні огляди (<https://www.arr.ks.ua/greenways/nova-kakhovka/>).

Відпочинок на воді пропонує яхт-клуб Maxim Marine (<http://www.maxmarine.com.ua/>).

Також екскурсії містом пропонує місцеві оператори: https://anga.ua/ru/city/nova_kahovka.html; <https://khersonregion.com/novaya-kahovka/>

Ресторани й готелі: https://www.tripadvisor.ru/Tourism-g4452620-Nova_Kakhovka_Kherson_Oblast-Vacations.html

ЩО ПОЧИТАТИ ПРО МІСЦЕВІСТЬ ТА ПАМ'ЯТКИ

Вітовтова вежа // Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вітовтова_вежа.

Гарань В. Нова Каховка. Кам'яні вишиванки Таврії // Ukrainer. 14.12.2018. URL: <https://ukrainer.net/nova-kahovka/>

Євсєєва Т. Кам'яні вишиванки – шедеври півдня України: інформаційний проєкт // Агенція регіонального розвитку Таврійського об'єднання територіальних громад. URL: <https://www.arr.ks.ua/projects/kam-yani-vishivanki-shedevri-pivdnia-ukrayini/>

Захист історичної спадщини України та Литви на території Херсонської області: проєкт // Культурний центр України – Литва. URL: <https://ukrlitva.wixsite.com/ukrlitva/proproect>.

Льницька Н. До 60 роковин смерті Олександра ДОВЖЕНКА: Я люблю Каховку // Нова Каховка. 24.11.2016. URL: <https://nk-online.tv/do-60-richchya-z-dnya-smerti-o-p-dovhenka-ya-lyublyu-novu-kahovku/>

Кам'яні вишиванки (Нова Каховка) // Вікіпедія. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Кам'яні_вишиванки_\(Нова_Каховка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Кам'яні_вишиванки_(Нова_Каховка)).

Нова Каховка // Агенція регіонального розвитку Таврійського об'єднання територіальних громад. URL: <https://www.arr.ks.ua/greenways/nova-kakhovka/>

Шедеври Нової Каховки – «кам'яні вишиванки» // Нова Каховка.City. 24.02.2019. URL: <https://novakahovka.city/read/events/24808/shedevri-novoi-kahovki-kamyani-vishivanki>.

ЛІТНІЙ ТЕАТР

Пам'ятка архітектури місцевого значення

Охоронний номер: № 115-Хр (територія пам'ятки містобудування «Забудова історичного центру міста Нова Каховка»)

Тип об'єкта: Споруди

Вид об'єкта: Об'єкт архітектури

Сучасна адреса: 74900, Херсонська обл., м. Нова Каховка, просп. Дніпровський

Геолокація: 46.762372, 33.358592

Авторство: Георгій Зенькович (архітектор кандидат архітектури)

Датування об'єкта: 1952 р.

Стан пам'ятки: Хороший / задовільний стан залежно від елементів будівлі (будівля збережена, втрачено елементи ансамблю – великий фонтан на площі перед театром (остаточно зруйнований під час реконструкції 2019 року), нині здійснюється самостійна заміна дерев'яних огорож на невідповідні проєкту)

МАТЕРІАЛИ І ТЕХНІКА ВИКОНАННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ

Архітектор вибрав місцевий матеріал – вапняк-черепашник, метод зведення – бешовне мурування, що перекликалось із будівлею маєтку князів Трубецьких. Цоколь та чаша фонтану – вірменський рожевий туф, дах – черепиця, покриття в арках входів – вітражне заповнення, столярні роботи – дерев'яні огорожі та ворота входів, сходи, лави глядацьких місць.

Споруда оформлена монументально-декоративними панно (художник бойчукіст Г. Довженко) в авторській техніці різьблення по сирому тинку, у галереї мозаїчні панно художника О. Мизіна (також він автор декоративного розпису плафону естради та звісу покрівлі).

ІСТОРІЯ ОБ'ЄКТА

Літній театр – перша споруда культурного призначення в молодому місті. Оскільки будівництва Палацу культури треба було чекати ще три роки, а потреба в культурних подіях була нагальна, на запит першобудівельників Академія архітектури командирє кандидата архітектури Георгія Зеньковича (учня О. Вербицького та В. Заболотного). Він знаходить місце на схилі в парку з природним амфітеатром. Г. Зенькович розробляє доволі органічну будівлю, яка ідеально вписується в ландшафт та історичний контекст, підбирає місцеві матеріали, що піддаються мінімальній обробці. Пиляний вапняк-черепашник архітектор особисто відбирає в кар'єрі. Будівля має співрозмірний людині масштаб. Делікатно й без зайвого пафосу вибудовується простір: верхня тераса представляє собою симетричну галерею з приміщеннями кас, яка формує аванплочу з великим фонтаном, у дзеркалі якого відбивається будівля. Споруда естради й підсобних приміщень розташовується на нижній терасі парку. Тут теж облаштовано фонтан, який пов'язаний технічно з верхнім. Входи до глядацької зали акцентовані високими арочними склепіннями, заповненими вітражним склом. А художник-бойчукіст Г. Довженко вніс український дух у споруду, оздобивши її українським народним орнаментом. Він виконує 14 панно на тему дерева життя. Також розробляє орнаменти для завіси, для розписів кесонів та звісів даху. Загальне керівництво проєктом здійснюють відповідальні за будівництво академіки П.Ф. Альошин та Є.І. Катонін. Театр майже 50 років активно використовувався, саме тут починається історія відомого фестивалю «Таврійські ігри».

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ ПАМ'ЯТКИ

Літній театр був першим об'єктом культурного значення у Новій Каховці. У ньому гармонійно втілилася співпраця архітекторів і художників Академії архітектури за повної підтримки керівництва Дніпробуду. Талант художників Г. Довженка й О. Мизіна розкривається тут відразу в декількох видах монументально-декоративного мистецтва: вітраж, розпис, текстиль, скульптурне оздоблення. Вони відроджують українське мистецтво в тій класичній шляхетності, у тому дусі національного піднесення, яке сповідував М. Бойчук.

Театр майже 50 років активно використовувався за призначенням, саме тут починається історія відомого фестивалю «Таврійські ігри».

ЯК ОБ'ЄКТ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ СЬОГОДНІ

Окрім безпосередньо розважальної функції (концерти, кінопокази, футбольні матчі), театр став туристичним об'єктом (проводяться екскурсії з історії міста).

ЯК ВІДВІДАТИ

Відчинено під час активностей (покази фільмів, інші заходи); під час екскурсій із гідом Тетяною Євсєєвою. Оздоблення амфітеатру та сцени (роботи художників-бойчукістів Г. Довженка та О. Мизіна).

ПОВ'ЯЗАНІ ОБ'ЄКТИ ТА/АБО НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Ансамбль міста (зокрема, будівлі, оздоблені художником Г. Довженком: Палац культури, школи та дитячі садочки, понад 100 житлових будинків); парк Фальдзинського, в які органічно вписаний Літній театр (перший об'єкт Г. Довженка).

ПРОЄКТИ ТА ІНІЦІАТИВИ, СПРЯМОВАНІ НА АКТУАЛІЗАЦІЮ ОБ'ЄКТА

Виставка, присвячена 125-річчю художника Г. Довженка, яка розташовувалась у нішах галереї Театру (2019 рік; організатор – Новокаховське товариство охорони культурної спадщини спільно з родиною художника Г. Довженка).

Використання Літнього театру як майданчика для зустрічей представників активної громади (хакатони).

Розроблено сайт, присвячений роботам Г. Довженка – <http://nk-vishivanki.org.ua/> (за підтримки УКФ).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Літний театр (Новая Каховка). URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Літний_театр_\(Новая_Каховка\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Літний_театр_(Новая_Каховка)).

7 дивовижних фактів з історії Нової Каховки. URL: <https://novakahovka.city/read/rating/25158/7-divovizhnih-faktiv-z-istorii-novoi-kahovki>.

reherit.org.ua
Facebook – ReHERIT

Цей матеріал створений за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його наповнення є винятковою відповідальністю проєкту ReHERIT і не обов'язково відображає погляди ЄС.